

Hvorfor trenger vi kultur?

Jeg ser på kultur som motsetningen til natur. Mennesket er et unaturlig vesen med naturlige livsbetingelser. Vi har visse biologiske forankringer som gjør oss ufrie. Men verden rundt oss har vi bygget, med byggverk, gjenstander og institusjoner, som gjør oss til individer og gir oss kontroll over omgivelsene. Vi lager institusjoner slik at vi kan påvirke verden og ikke være underlagt vår biologi, slik dyr er. I vid forstand er kultur svært viktig, fordi den gjør at vi blir kjent med oss selv som mennesker.

På hvilken måte er kultur i snevrere forstand, som i opplevelser knyttet til for eksempel litteratur eller musikk, viktig for samfunnet?

- Slike kulturopplevelser er neste trinn på stigen, og oppstår som regel når våre viktigste naturlige behov er tilfredsstilt. Det meste som har med kultur å gjøre handler om at vi øver opp evnen til å se verden på nye måter. Vi ser på nytt det vi ikke ser lenger, det selvfølgelig, det hverdagslige - men også de store linjene i samfunnet. Nazistenes propagandamester Goebbels sa «Hver gang jeg hører ordet kultur, spenner jeg hanen på min pistol». Kultur skaper individer og individuelle reaksjoner. Det totalitære, derimot, prøver å redusere oss fra det individuelle og liker ikke egne initiativ. Et menneske som får nye ideer gjennom kulturen lar seg ikke styre.

Men kulturliv finnes også i massevis i mer kontrollerte og mindre demokratiske land enn våre.

- Det er derfor vi ser hvordan kulturelle undergrunner blomstrer opp i samfunn der kulturlivet er under kontroll. Men når kulturlivet slippes fri, er ironisk nok det første som skjer at undergrunnen blir kommersialisert. Det er krevende å skape et rom der kulturen kan utfolde seg. Også demokratiske samfunn byr på utfordringer, fordi de gjør det vanskelig å gjøre opprør.

På hvilken måte kan kulturopplevelser gjøre oss mer empatiske?

- Empati handler nettopp om å tre ut av vårt eget perspektiv. Alle har på et eller annet tidspunkt blitt bedt om å forestille seg «hvordan dette ville vært hvis noen hadde gjort det mot deg». Kulturopplevelser viser oss at verden ikke trenger å være som den er, og at vi kan være med og påvirke det som skjer rundt oss.

Hvordan påvirker tekstbasert kunst som litteratur hvordan vi føler og tenker, sammenliknet med for eksempel dans eller bildekunst?

- Alle disse kunstformene har det til felles at de handler om meningsfylt materiale. De består av to komponenter: Det som bærer meningen, altså den håndfaste boka eller maleriet eller danseforestillingen, og meningen som formidles. De som står bak søker å skape en forståelse for et fenomen. Selv har jeg veldig sans for uttrykk som er basert på det kroppslige. Vi gjør så mye med kroppen som vi ikke er klar over, men kroppen har en avansert forståelse av verden og kan kanskje tale til oss på et dypere nivå. Men vi må nok øves opp mer for å forstå for eksempel dans enn tale og skrift, som er mer direkte uttrykk. Vi er mer trent til å oppfatte det språklige.

Hvorfor er det ofte slik at de som liker utfordrende bøker som krever ettertanke ofte også liker mer utfordrende filmer og teaterforestillinger, mens mange som liker underholdningsbøker også søker seg til underholdningsfilmer?

- Det vi sier vi liker og det vi liker i virkeligheten sammenfaller ikke alltid. Mye av dette handler om å differensiere seg fra andre. Selv liker jeg vanskelig tilgjengelig filosofisk litteratur, men jeg er også veldig glad i enkle krimfortellinger og lettbeinte amerikanske tv-serier. Noen er fascinert av understellet på gamle volvoer, som er kompliserte greier, men som sees på som lowbrow. Jeg stoler ikke helt på mennesker som bare liker det aksepterte, og tror de fleste har et sammensatt kulturforbruk. Kvalitet finnes både i lett tilgjengelige og mindre tilgjengelige sjangre. Dersom vi blir for opptatt av hva som er «rett» og «galt» kan vi kvele kulturen.

Men mange mener helt oppriktig at de ikke er begeistret for Adam Sandler-filmer, men gjerne ser noe av Almadovar?

Ja, og dette har naturligvis også å gjøre med hva vi liker å se, som igjen har å gjøre med våre interesser, miljøet vi er vokst opp i, og hva slags språk vi forstår og mestrer.

Hvordan kan det ha seg at vi er storforbrukere av kultur, men samtidig raske til å protestere når skattepenger brukes på kulturopplevelser?

- Det er ingen motsetning mellom å være kulturinteressert og å være skeptisk til styringen av offentlige midler. Det betyr for eksempel ikke at man er kulturfiendtlig hvis man mener at kulturlivet kan bli flinkere til å finne private økonomiske støttespillere. Det er trist hvis alle kulturdebatter til syvende og sist handler om hvor mye penger staten skal gå ut med.

Hvor reelle er forestillingene om at visse kulturuttrykk hører sammen med bestemte sosiale klasser, for eksempel at opera er for eliten og danseband for folket?

- Jeg tror det til en viss grad er slik. Vi har segmenter i samfunnet som er inndelt etter penger og sosial status, og mange har lyst til å kjøpe seg kulturell kapital. Noen sjikt tiltales mer av å gå i operaen enn andre. Mellom flere av disse segmentene tror jeg også det er svært liten utveksling. Jeg kan ikke tenke meg at det er mange som er på både black metal-festival og Titanofestivalen.

Er det noe ideal å bygge ned disse skillene?

- Jeg synes ikke det bør være så høyt prioritert. Folk får finne ut av hva de liker selv. Men vi skal være forsiktige med å skape stigma, og si at en type kultur er bedre og riktigere enn andre.

Mange føler seg usikre stilt overfor kunstuttrykk de ikke forstår. I hvilken grad skal vi «forstå» kunst?

- Alle har kulturuttrykk de føler seg fremmede i møte med. Mange av oss ville blitt usikre på en gatebilfestival. Men det som appellerer ved kunsten er jo ofte nettopp at

det alltid er noe igjen å forstå. Det ligger en konstant utfordring der og et stadig rom for endring. Alle må gjette med samme autoritet. Undring er frigjørende. Det gjør oss litt redde og litt nysgjerrige samtidig. Mye kunst griper oss nettopp fordi det skaper undring.

Men handler det ikke også om at vi kan komme nærmere en forståelse ved å videreutvikle språket vi bruker til å beskrive en opplevelse med et maleri eller en roman? - Jeg tror mye av det dreier seg om å ha et språk. Men jeg tror det er enda viktigere at kunstuttrykkene gir oss et språk til å forstå verden og vår plass i den. Selv kan jeg lite om arkitektur, men det gir meg noe å se på fine bygninger. Vi skal unne oss gleden det er å betrakte uten nødvendigvis å forstå.